

Març del 85. Membres del GOB ocupen, encadenats, unes obres il·legals a S'Albufereta

/ Tia Avella

El litoral balear, en perill

Fa unes setmanes, el GOB —Grup Ornitològic Balear— inicià una campanya, amb el suport d'altres entitats polítiques i ciutadanes, en defensa del litoral balear. Durant els darrers anys, els atemptats ecològics han estat la norma habitual a les Illes.

Un estudi realitzat pel MOPU i publicat aproximadament fa un any passava revista a l'estat del litoral balear. Les conclusions, venint d'una font tan poc sospitosa de velleïtats ecologistes, astoren qualsevol; pel que fa a Mallorca, una tercera part de la costa de l'illa està ja urbanitzada, coberta per habitatges turístics o segones residències. Hi ha, a més, un gran volum d'edificació, ja qualificat als Plans

Xavier PASTOR

Parcials d'Urbanisme, que és encara molt superior a la superfície actualment construïda i que permetria la urbanització del 70 % de la costa de Mallorca que fins ara s'ha lliurat de la febre constructora. Hi insistim: un 70 % de la part que encara avui no ha estat urbanitzada.

La urbanització del litoral és, no cal dir-ho, el problema ecològic i paisatgístic més important del nostre territori. No és causal que els ecologistes illencs s'hagen especialitzat en la

lluita contra aquesta plaga. Més d'una quarta part de les urbanitzacions costaneres són, a més, il·legals. Aquesta proporció s'eleva al 50 % en el cas de la part de llevant de l'illa. La meitat de les urbanitzacions no disposen de xarxa de clavegueram, i un altre 14 % encara que tenen canalitzades les aigües residuals, no disposen dels requisits de sanejament imprescindibles per evitar la contaminació de les aigües costaneres.

A les illes menors, la si-

tuació té algunes variants. A Eivissa, per exemple, tot és encara pitjor; l'illa que probablement comptava amb un dels litorals més atractius de tota la Mediterrània ha estat degradada brutalment en un període de temps curtíssim. L'impacte humà que ha rebut Eivissa durant els darrers quinze anys és clarament superior al que li van produir segles d'història i d'alternances de civilitzacions i cultures. L'especulació, la corrupció i el caciquisme han convertit aquesta illa, que era un paradís a principis dels anys seixanta, en un cúmul d'edificacions il·legals en primera línia de costa, o disperses entre totes les zones forestals. Les platges són contaminades una a una per instal·lacions hoteleres sense la infraestructura adequada.

A Menorca, en canvi, i malgrat que la pressió dels darrers anys ha produït importants danys al territori i al litoral, encara hi ha àrees d'extensió relativament importants, que mereixen desenrotllar un important esforç conservacionista, per tal d'aconseguir-ne la preservació total de la febre destructora.

Pel que fa a Formentera, illa molt petita i, per tant, ecològica i paisatgísticament de gran fragilitat, va ser centre d'alguns impactes molt importants en el passat. Però sembla que l'actual ajuntament, de caire progressista, està disposat a enfrontar-se al Consell Insular d'Eivissa i Formentera, en mans dels homes d'Abel Matutes, i al mateix govern de la comunitat autònoma, per evitar l'aprovació de qualsevol altra nova urbanització, i per aconseguir la protecció de zones tan importants com Ses Salines, els estanys Pudent i del Peix, i les zones forestals de l'illa.

Ara són també els veïns de cada illa els qui es preocupen per defensar el litoral

Tal vegada és interessant cridar l'atenció sobre el fet que, des de finals dels anys setanta, quan es produeix un increment espectacular de la força del moviment ecologista i la creació d'una opinió pública majoritàriament conservacionista, les empreses urbanitzadores han canviat d'estratègia a les Balears. Ningú no pretén ja edificar grans murades de ciment de vint pisos, a primera línia, com als anys seixanta. Ara, els projectes d'urbanització es presenten com respectuosos i integrats en la naturalesa, amb altures i densitats baixes, envoltats de zones verdes i camps de golf, amb cessions més o menys importants de terrenys al municipi.

Normalment, es planejen realitzar en llocs de notable importància ecològica i paisatgística: illots, barres costaneres de les zones humides, cales solitàries... Les majors batalles —i victòries— dels ecologistes illencs han estat contra projectes d'aquestes característiques, que ja es denominen tòpicament «urbanitzacions ecològiques». Sa Dragonera, Tagomago, Es Trenc, S'Albufera des Grao, S'Albufereta, Sa Punta de N'Amer, Cala En Turqueta... són algunes de les demostracions que el treball ben organitzat produeix resultats espectaculars.

Els ports esportius, una pesta

Juntament amb els tradicionals clubs nàutics, en general proporcionats, adaptats al paisatge, que sovint pertanyen a les classes populars locals, han

aparegut al llarg dels darrers deu anys tota una sèrie de ports esportius, desangelats, atemptatoris contra la qualitat del medi i del paisatge, privatitzadors del domini públic, i creats amb una clara intenció especuladora.

Mai com durant aquests darrers anys l'ofensiva de projectes de nous ports o ampliacions dels existents no ha estat tan agressiva, i, la polèmica aixecada, tan forta. Els casos de Porto Colom, Port de Pollença, Port d'Alcúdia, Cala Ratjada, Sant Telm, Can Picafort, Punta Portals..., apareixen contínuament a la premsa, que dona compte de les manifestacions, les impugnacions, les taules redones, i tot tipus d'accions que pretenen frenar la destrucció sistemàtica del litoral.

Molts d'aquests projectes, cal no oblidar-ho, combinen la creació d'instal·lacions portuàries amb la construcció d'urbanitzacions de luxe. Ports i xalets o apartaments s'utilitzen mútuament com a reclam publicitari. A Sa Dragonera, S'Albufereta i a Formentera aquest intent es va poder frustrar. Però, en canvi, a Portals, l'incompliment d'una promesa electoral socialista —negar el permís al projecte— ha permès la realització d'un gran port esportiu, amb les instal·lacions residencials annexes corresponents.

Ara, amb la propera obertura del canal Rin-Roine, els especuladors es fan la boca aigua. Creuen que per aquests rius baixaran desenes de milers de iots, carregats amb rics tu-

Agost del 84. Un grup de membres del GOB taponen una canonada que vessava aigües re-

ristes nord-europeus, i volen tenir preparats per rebre'ls un port esportiu en cada cala de Mallorca, Menorca i les Pitiüses. És, com sempre, «la creació de llocs de feina i de riquesa del poble» l'única cosa que els motiva.

La destrucció de recursos

No és únicament l'activitat urbanística la que produeix la degradació del litoral illenc. Les característiques artesanals i semiartesanals de la flota pesquera balear no han impedit que, durant les darreres dècades, la major part de les pesqueres hagin estat conduïdes a una situació de sobrepesca. L'activitat extractiva, desenrotllada per una flota composta per vuitanta-cinc embarcacions de rössec, setze traïnes i uns set-cents llauts

d'arts menors, es realitza incomplint, massivament, reiteradament i amb tota impunitat, la legislació pel que fa a zones vedades, talles mínimes de captura, grandària de malla de les xarxes, etc.

L'arrossegament indiscriminat dels arts de bou sobre les praderes de posidònia, junt amb la pèrdua de transparència de l'aigua, han produït en l'ecosistema una disminució de l'àrea ocupada per aquesta herba marina, que ofereix protecció als alevins de les espècies de peixos que podrien ésser objecte, posteriorment, d'una racional explotació comercial, com també a molts d'altres organismes animals o vegetals. Les praderes submarines de posidònies són també d'una importància notable pel que fa a la producció d'oxigen, mitjan-

/ X. Pastor

residuals al port d'Andratx

çant la funció fotosintètica.

L'activitat furtiva i semiprofessional de pescadors falsament «esportius» i la dels escafandriers que utilitzen simultàniament les botelles d'immersió i els fusells pneumàtics completen l'acció destructiva d'una flota pesquera indiscriminada i sense excessius escrúpols. Com sol esser freqüent, l'abundància de legislació sobre la matèria no va acompanyada d'una vigilància efectiva que faci que les lleis siguin més que una burla inútil.

La contaminació per aigües residuals, un perill en retirada

No tot han d'esser males noves. Afortunadament, a les Illes Balears no hi ha una indústria pesant contaminant que n'embru-

L'ofensiva de projectes de nous ports ha estat aclaparadora

ti les aigües litorals. L'única contaminació important que el mar balear pateix és la produïda per l'abocament d'aigües residuals urbanes amb una depuració escassa o nul·la. En alguns llocs concrets, com el port de Maó, el d'Eivissa, el de Sant Antoni i a la Badia de Palma, aquests abocaments han arribat a esser un problema greu, que ha arribat a posar en perill la salut dels banyistes i dels consumidors de mol·luscs.

A la Badia de Palma, que rep els dels termes municipals de Calvià, Lluçmajor i de la mateixa Palma, són abocats no menys de 50.000 metres cúbics diaris d'aigües residuals, a través de diversos emissaris submarins. Aquest procés implica un augment creixent de la quantitat d'elements contaminants, i molt especialment dels nutrients —nitrats, nitrats i fosfats— que fan que la diversitat i la productivitat de l'ecosistema quedin alterats. La transparència de les aigües disminueix dramàticament i la presència d'oxigen a les zones pròximes al fons es fa inferior a la normal. En casos extrems, com el del Port de Maó, que rep els abocaments d'aquesta vila i d'Es Castell, els nivells d'oxigen en el fons s'acosten a zero, i entre en un procés molt greu, que podria haver dut a una situació sanitària perillosa si no s'hagués posat en marxa, fa un parell d'anys, un nou emissari, que aboca les aigües residuals fora del port, en una zona amb més circulació i renovació.

Afortunadament, les autoritats municipals, auto-

nòmiques i centrals, semblen haver pres consciència del problema. No és que s'hagin tornat ecologistes, no. Simplement, han reflexionat que la primera matèria fonamental de la indústria turística mediterrània són les aigües aparentment netes i transparents. Si aquest atractiu falla, els turistes s'orienten a Malta, Grècia, Iugoslàvia, el nord d'Àfrica... La principal activitat econòmica de les Illes s'enfonsaria.

Per això, es van posar en marxa fa un parell d'anys uns plans integrals de sanejament que, en un termini de quatre o cinc anys, permetran que la totalitat de les aigües residuals produïdes a les Illes siguin depurades i reciclades, i utilitzades per a l'agricultura, o per a detenir el procés de salinització dels aquífers, provocat per un ús irracional d'un recurs escàs. Aquestes propostes, plantejades pels ecologistes fa deu anys, van ser rebudes amb autosuficiència i sorna, com si fossen històries de ciència-ficció. Avui, fins i tot l'administració conservadora del govern balear ho té completament assumit.

Quan els plans integrals de sanejament funcionin plenament, l'única contaminació marina que rebrem serà la que procedirà dels petroliers i la que, de manera poc espectacular, però constant, tot el Mediterrani va acumulant i transmetent per les cadenes tròfiques: metalls pesants, pesticides, PCBs, elements radioactius... la contaminació que no es veu, i que no espanta els turistes. Però que hi és present.

tano

tano

tano

tano

tano

tano

GANDIA